Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. sausio 21 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – Nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimas – Senaties terminas – Veiksmai, nutraukiantys senaties termino eigą – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, pradėjus tyrimą, nėra galimybės, kad teisminio nagrinėjimo ar pažeidimo tyrimo tikslais atliktas veiksmas nutrauktų naujo senaties termino eigą – Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas – Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 – 25 straipsnio 3 dalis – Taikymo sritis – ESS 4 straipsnio 3 dalis – SESV 101 straipsnis – Veiksmingumo principas“

Byloje C-308/19

dėl *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas, Rumunija) 2019 m. vasario 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2019 m. balandžio 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Consiliul Concurenței

prieš

Whiteland Import Export SRL

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, einantis antrosios kolegijos teisėjo pareigas, teisėjai A. Kumin, T. von Danwitz ir P. G. Xuereb,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Consiliul Concurenței*, atstovaujamos B. Chiriţoiu, C. Butacu, I. Dăsculţu ir C. Pântea,

– *Whiteland Import Export SRL*, atstovaujamos advokatų D. Necula ir D. Schroeder,

– Rumunijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos C.-R. Canţăr ir O.-C. Ichim ir A. Rotăreanu, vėliau – E. Gane, O.-C. Ichim ir A. Rotăreanu,

– Liuksemburgo vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos T. Uri ir C. Schiltz, vėliau – T. Uri,

* Proceso kalba: rumunų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos G. Meessen ir I. Rogalski,

– ELPA priežiūros institucijos, atstovaujamos C. Simpson ir I. O. Vilhjálmsdóttir ir C. Zatschler,

susipažinęs su 2020 m. rugsėjo 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su ESS 4 straipsnio 3 dalies, SESV 101 straipsnio ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 25 straipsnio 3 dalies išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Consiliul Concurenței* (Konkurencijos taryba, Rumunija) ir *Whiteland Import Export SRL* (toliau – *Whiteland*) ginčą dėl sprendimo skirti šiai įmonei baudą už konkurencijos teisės normų pažeidimą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnį Europos Komisija gali skirti įmonėms ir įmonių asociacijoms baudas už Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimus. Pagal šio reglamento 24 straipsnį Komisija gali savo sprendimu skirti periodines baudas, be kita ko, siekdama priversti šias įmones ar įmonių asociacijas nutraukti tokius pažeidimus.

4 Šio reglamento 25 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. 23 ir 24 straipsniais Komisijai suteiktiems įgaliojimams taikomi šie senaties terminai:

a) treji metai, kai pažeistos nuostatos dėl informacijos pateikimo arba patikrinimų atlikimo;

b) penkeri metai visų kitų pažeidimų atvejais.

<…>

3. Bet koks Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos veiksmas, atliktas pažeidimo tyrimo ar bylos tikslais, nutraukia vienkartinės ar periodinės baudos skyrimo senaties terminą. Senaties terminas nutraukiamas tą dieną, kurią apie tokį veiksmą pranešama bent vienai pažeidime dalyvavusiai įmonei ar įmonių asociacijai. Veiksmai, nutraukiantys senaties terminą, visų pirma apima:

a) Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos rašytinius prašymus pateikti informaciją;

b) rašytinius įgaliojimus atlikti patikrinimą, Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos išduotus savo pareigūnams;

c) bylos iškėlimą Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos iniciatyva;

d) Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos pareiškimo dėl prieštaravimų pateikimą.

5 To paties reglamento 35 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės skiria konkurencijos instituciją ar institucijas, atsakingas už [SESV 101 ir 102] straipsnių taikymą, tokiu būdu, kad būtų užtikrintas šio reglamento nuostatų laikymasis. Priemonių, būtinų įgalioti šias institucijas taikyti minėtus straipsnius, imamasi iki 2004 m. gegužės 1 d. Tokiomis institucijomis gali būti paskirti teismai.“

Rumunijos teisė

6 1996 m. balandžio 10 d. *Legea concurenței Nr. 21/1996* (Konkurencijos įstatymas Nr. 21/1996; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 88, 1996 m. balandžio 30 d.) redakcijos, galiojusios iki *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 31/2015* (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 31/2015) įsigaliojimo (toliau – Konkurencijos įstatymas), 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas Rumunijos rinkoje arba jos dalyje, būtent tie, kuriais:

a) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos;

<…>“

7 Šio įstatymo 61 straipsnyje nurodyta:

„(1) Konkurencijos tarybos įgaliojimams skirti administracines nuobaudas už šio įstatymo nuostatų pažeidimą taikomi šie senaties terminai:

a) treji metai, kai padarytas vienas iš 51 ir 52 straipsniuose nurodytų pažeidimų;

b) penkeri metai visų kitų šiame įstatyme numatytų pažeidimų atvejais.

(2) Konkurencijos tarybos įgaliojimams imtis priemonių taikomas senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kurią nutrauktas pažeidimas. Tęstinių ar pakartotinių pažeidimų atvejais senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kurią baigiasi paskutinis konkurenciją pažeidžiantis veiksmas ar elgesys.“

8 Šio įstatymo 62 straipsnyje nustatyta:

„(1) 61 straipsnyje numatytų senaties terminų eiga nutraukiama bet kokiais veiksmais, kurių Konkurencijos taryba imasi siekdama atlikti pirminį patikrinimą arba pradėti tyrimą dėl bet kurio šio įstatymo pažeidimo. Senaties termino eiga nutraukiama tą dieną, kurią apie priemonę, kurios ėmėsi Konkurencijos taryba, pranešama bent vienam pažeidime dalyvavusiam ūkio subjektui ar ūkio subjektų asociacijai.

(2) Senaties termino eigą nutraukiančios priemonės, kurių gali imtis Konkurencijos taryba, paprastai yra šios:

a) rašytiniai prašymai pateikti informaciją;

b) Konkurencijos tarybos pirmininko sprendimas pradėti tyrimą;

c) bylos iškėlimas teisme.

(3) Senaties termino eigos nutraukimas taikomas visiems atliekant pažeidimą dalyvavusiems ūkio subjektams ar ūkio subjektų asociacijoms.

(4) Senaties termino eigos nutraukimo atveju naujas tokios pačios trukmės senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kurią Konkurencijos taryba imasi vienos iš 2 dalyje nurodytų priemonių. Senaties terminas baigiasi ne vėliau kaip dieną, kurią baigiasi dvigubas senaties terminas, taikomas už atitinkamą pažeidimą, kai Konkurencijos taryba neskiria vienos iš šiame įstatyme numatytų nuobaudų.“

9 Konkurencijos įstatymo Nr. 21/1996 su pakeitimais, padarytais Vyriausybės nepaprastuoju potvarkiu Nr. 31/2015 (toliau – iš dalies pakeistas Konkurencijos įstatymas), kuriuo pakeistas Konkurencijos įstatymo 62 straipsnis, 64 straipsnyje nustatyta:

„(1) 63 straipsnyje (ankstesnis 61 straipsnis) numatytų senaties terminų eiga nutraukiama bet kokiais veiksmais, kurių Konkurencijos taryba imasi siekdama atlikti pirminį tyrimą arba patraukti atsakomybėn už teisės akto pažeidimą. Senaties termino eiga nutraukiama tą dieną, kurią apie priemonę, kurios ėmėsi Konkurencijos taryba, pranešama bent vienam pažeidime dalyvavusiam ūkio subjektui ar ūkio subjektų asociacijai.

(2) Senaties termino eigą nutraukiančios priemonės, kurių gali imtis Konkurencijos taryba, paprastai yra šios:

a) rašytiniai prašymai pateikti informaciją;

b) Konkurencijos tarybos pirmininko sprendimas pradėti tyrimą;

c) patikrinimų atlikimas;

d) tyrimo ataskaitos įteikimas.

(3) Senaties termino eigos nutraukimas taikomas visiems atliekant pažeidimą dalyvavusiems ūkio subjektams ar ūkio subjektų asociacijoms.

(4) Senaties termino eigos nutraukimo atveju naujas tokios pačios trukmės senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kurią Konkurencijos taryba imasi vienos iš 2 dalyje nurodytų priemonių. Senaties terminas baigiasi ne vėliau kaip dieną, kurią baigiasi dvigubas senaties terminas, taikomas už atitinkamą pažeidimą, kai Konkurencijos taryba neskiria vienos iš šiame įstatyme numatytų nuobaudų.

(5) Nuobaudų skyrimo senaties termino eiga sustabdoma laikotarpiui, kurį Konkurencijos tarybos sprendimas yra nagrinėjamas teisme.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 2009 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Konkurencijos taryba savo iniciatyva pradėjo tyrimus dėl kelių ūkio subjektų ir jų tiekėjų, įskaitant ir *Whiteland*, siekdama nustatyti, ar šios įmonės pažeidė konkurencijos teisės normas. 2012 m. liepos 18 d. šie įvairūs tyrimai buvo sujungti.

11 2014 m. rugpjūčio 12 d. Konkurencijos taryba savo tyrimo ataskaitą pateikė *Whiteland*. 2014 m. spalio 23 d. šios institucijos plenariniame posėdyje buvo surengti klausymai.

12 2014 m. gruodžio 9 d., pasibaigus jos vykdomai procedūrai, Konkurencijos taryba parengė sprendimo protokolą, kuriame konstatuota, kad įmonės, dėl kurių atliekami tyrimai, pažeidė nacionalinės konkurencijos teisės taisykles ir SESV 101 straipsnį. Iš tiesų jos buvo kaltinamos laikotarpiu nuo 2006 m. iki 2009 m. sudariusios konkurenciją pažeidžiančius susitarimus, kuriais buvo siekiama iškraipyti ir apriboti konkurenciją atitinkamoje rinkoje, nustatant tiekėjų produktų pardavimo ir perpardavimo kainas.

13 2015 m. balandžio 14 d. Sprendimu Nr. 13 Konkurencijos taryba skyrė įmonėms baudas (toliau – Sprendimas 13/2015). *Whiteland* buvo skirta 2 324 484 *lei roumains (RON)* (maždaug 513 000 EUR) bauda, atitinkanti 2013 m. apyvartos 0,55 % dalį.

14 *Whiteland* pareiškė ieškinį dėl Sprendimo 13/2015 *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija), kiek šis sprendimas buvo su ja susijęs.

15 Grįsdama savo ieškinį *Whiteland*, be kita ko, teigė, kad Konkurencijos tarybos įgaliojimams skirti nuobaudą taikomas penkerių metų senaties terminas, numatytas Konkurencijos įstatymo 61 straipsnio 1 dalyje, ir kad šiuo atveju tuomet, kai ši nacionalinė institucija priėmė Sprendimą 13/2015, senaties terminas jau buvo suėjęs.

16 2016 m. sausio 19 d. sprendimu *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) patenkino *Whiteland* ieškinį ir panaikino Sprendimą 13/2015 tiek, kiek jis buvo susijęs su šia bendrove.

17 Iš tiesų, konstatavęs, kad senaties terminas prasidėjo 2009 m. liepos 15 d., t. y. kai buvo nutrauktas pažeidimas, kuriuo kaltinama *Whiteland*, šis teismas nusprendė, kad 2009 m. rugsėjo 7 d. sprendimu pradėti tyrimą senaties terminas buvo nutrauktas ir prasidėjo naujas senaties terminas, kuris baigėsi 2014 m. rugsėjo 7 d., todėl kai 2015 m. balandžio 14 d. Konkurencijos taryba priėmė Sprendimą 13/2015, senaties terminas jau buvo suėjęs.

18 Minėtas teismas atmetė Konkurencijos tarybos argumentus, kad konkurenciją pažeidžiantis susitarimas, kuriame dalyvavo *Whiteland*, susitarimo daliniu pakeitimu buvo pratęstas iki 2009 m. gruodžio 31 d., pirmiausia dėl to, kad Sprendime 13/2015 pati Konkurencijos taryba nurodė, jog paskutinis *Whiteland* konkurenciją pažeidžiantis veiksmas buvo atliktas 2009 m. liepos 15 d.

19 Galiausiai tas pats teismas pažymėjo, kad, siaurai aiškinant nacionalines taisykles, reglamentuojančias senaties terminus, priemonės, kurių Konkurencijos taryba ėmėsi po to, kai buvo priimtas sprendimas pradėti tyrimą, negali nutraukti naujo senaties termino, todėl šis sprendimas yra paskutinis šios institucijos veiksmas, galintis nutraukti šį terminą. Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalis taikoma tik Komisijai ir joje nereglamentuojami nacionalinių konkurencijos institucijų baudų skyrimo senaties terminai.

20 2016 m. sausio 19 d. Konkurencijos taryba pateikė kasacinį skundą *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas, Rumunija) dėl *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) sprendimo.

21 Konkurencijos taryba iš esmės nurodė, kad, priešingai, nei nusprendė *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), bet koks procesinis veiksmas, kuriuo siekiama patraukti atsakomybėn už pažeidimą, nutraukia senaties terminą. Be to, aiškinimas, pagal kurį sprendimas pradėti tyrimą yra paskutinis senaties terminą nutraukiantis veiksmas, lemtų nevienodą nacionalinės konkurencijos teisės ir Sąjungos teisės konkurencijos taisyklių taikymą, nes, kitaip nei Konkurencijos įstatyme, Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad senaties terminą nutraukiantys veiksmai, be kita ko, yra veiksmai, kurių imtasi bylos, pradėtos dėl pažeidimo, tikslais.

22 Pirmiausia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nors iš dalies pakeistame Konkurencijos įstatyme nuo šiol numatyta, kad visos priemonės, kurių imasi Konkurencijos taryba tyrimo ar bylos, pradėtos dėl konkurencijos teisės pažeidimo, tikslais, nutraukia senaties terminus, pagrindinėje byloje taikytinas įstatymas laiko atžvilgiu yra Konkurencijos įstatymas.

23 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar toks siauras Konkurencijos įstatymo aiškinimas, kokį pateikia *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), pagal kurį tik Konkurencijos tarybos priemonės, kurių ji ėmėsi siekdama atlikti pirminį patikrinimą arba pradėti tyrimą, nutraukia senaties terminą, atitinka ESS 4 straipsnio 3 dalį, SESV 101 straipsnį ir veiksmingumo principą ir ar toks siauras šio įstatymo aiškinimas nelemia nevienodo nuostatų konkurencijos teisės srityje taikymo.

24 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionaliniu lygmeniu yra dvi jurisprudencijos kryptys: pirmoji palaiko siaurą senaties terminus reglamentuojančių nacionalinių taisyklių aiškinimą, o antroji – platų.

25 Pagal pirmąją iš šių dviejų jurisprudencijos krypčių Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnis susijęs tik su Komisijai suteiktais įgaliojimais skirti nuobaudas už Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimus, todėl jis netaikomas Konkurencijos tarybai. Pagal antrąją kryptį nacionalinės teisės normos senaties srityje turi atitikti Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnį, atsižvelgiant į Sąjungos teisės normų ir nacionalinių taisyklių nuoseklumo reikalavimą, ypač kai su senatimi susijusiomis nacionalinės teisės nuostatomis perkeliama Sąjungos *acquis* konkurencijos teisės srityje.

26 Iš to prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro išvadą, kad jis turi galutinai nustatyti, ar turi būti pritarta *Curtea de Appel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) pateiktam siauram Konkurencijos įstatymo 61 ir 62 straipsnių aiškinimui, ar, atsižvelgiant į ESS 4 straipsnio 3 dalį ir SESV 101 straipsnio 1 dalį, nacionalinės teisės nuostatas reikia aiškinti plačiau ir laikantis Sąjungos teisės reikalavimų.

27 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Reglamentas Nr. 1/2003 nereglamentuoja senaties terminų nacionalinėms konkurencijos institucijoms skiriant baudas ir kad, nesant šią sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles.

28 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionalinės teisės aktai neturėtų trukdyti nacionalinėms konkurencijos institucijoms veiksmingai taikyti SESV 101 ir 102 straipsnių.

29 Tokiomis aplinkybėmis *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„Ar ESS 4 straipsnio 3 dalį ir SESV 101 straipsnį reikia aiškinti taip, kad:

1) pagal juos valstybių narių teismai privalo nacionalinės teisės normas, kuriomis reglamentuojamas Konkurencijos tarybos teisės skirti administracines nuobaudas senaties terminas, aiškinti pagal Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalį ir

2) draudžiama nacionalinės teisės nuostatas aiškinti taip, kad senaties termino eigą nutraukiančiu veiksmu laikomas tik formalus veiksmas, kuriuo pradedamas konkurenciją pažeidžiančios veiklos tyrimas, o vėlesni veiksmai, kurių imamasi tokiam tyrimui atlikti, nėra laikomi senaties termino eigą nutraukiančiais veiksmais?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

30 Pirmiausia primintina, kad nors tam tikri Sąjungos antrinės teisės aktai, kaip antai pamatiniai sprendimai ir tam tikromis aplinkybėmis direktyvos, nesukelia tiesioginio poveikio, vis dėlto dėl jų privalomojo pobūdžio nacionalinėms valdžios institucijoms, ypač nacionaliniams teismams, kyla pareiga aiškinti nacionalinę teisę laikantis Sąjungos teisės (šiuo klausimu žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, 6 ir 8 punktus ir 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Ognyanov* C-554/14, EU:C:2016:835, 58 punktą).

31 Kita vertus, pagal SESV 288 straipsnio antrą pastraipą Sąjungos reglamentas yra tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse. Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją kiekvienas nacionalinis teismas, kuris kaip valstybės narės institucija sprendžia jo jurisdikcijai priklausančią bylą, vadovaudamasis ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu bendradarbiavimo principu, privalo visapusiškai taikyti tiesiogiai taikytiną Sąjungos teisę ir apsaugoti teises, kurias ji suteikia privatiems asmenims, atitinkamai netaikydamas jokios nacionalinės teisės nuostatos, galinčios prieštarauti Sąjungos teisei, nesvarbu, ar ji priimta anksčiau, ar vėliau už Sąjungos teisės nuostatą (2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, 55 punktas).

32 Todėl galima Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies, pagal kurią bet koks Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos veiksmas, kurio imtasi dėl pažeidimo tyrimo ar teisminio nagrinėjimo, nutraukia vienkartinės ar periodinės baudos skyrimo senaties terminą, svarba šioje prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje priklauso tik nuo to, ar ši nuostata taikytina pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms.

33 Taigi pažymėtina, kad savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisę reikia aiškinti taip, kad nacionaliniai teismai turi taikyti Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalį nacionalinės konkurencijos institucijos įgaliojimų skirti nuobaudas už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus senaties terminui.

34 Šiuo klausimu pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą, kadangi jos formuluotė aiškiai neapibrėžia jos taikymo srities, kaip šioje byloje yra Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies atveju, reikia atsižvelgti į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji priimta, tikslus (šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 113 punktą).

35 Dėl Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies konteksto, kuriame ji priimta, primintina, kad pagal šio reglamento 25 straipsnio 1 dalį Komisijos įgaliojimams skirti vienkartines ir periodines baudas už konkurencijos teisės nuostatų nesilaikymą nustatytas penkerių metų senaties terminas (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 29 d. Sprendimo *ThyssenKrupp Nirosta / Komisija*, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 166 punktą).

36 Kadangi Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 1 dalies tekste daroma nuoroda tik į pagal šio reglamento 23 ir 24 straipsnius Komisijai suteiktus įgaliojimus, o pastarieji straipsniai reglamentuoja tik šios institucijos turimus įgaliojimus skirti nuobaudas, iš minėto reglamento 25 straipsnio 3 dalies konteksto, kuriame ji priimta, nematyti, kad ši nuostata būtų taikoma nacionalinėms konkurencijos priežiūros institucijoms.

37 Be to, kaip generalinis advokatas pažymėjo išvados 50 ir 51 punktuose, decentralizuotoje Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių vykdymo sistemoje, kurioje nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos tiesiogiai taiko šias taisykles, šių institucijų nuobaudų skyrimo senaties taisykles su sąlyga,

kad laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, nustato valstybės narės. Šiomis aplinkybėmis minėtoms valdžios institucijoms taikomos nacionalinės senaties taisyklės, todėl iš principo joms nebūtina taikyti Sąjungos lygmeniu numatytų ir Komisijai taikomų senaties taisyklių.

38 Dėl Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies tikslo pažymėtina, kad šio reglamento 25 straipsnio tikslas yra priimti teisės aktus, reglamentuojančius terminus, per kuriuos Komisija turi teisę, nepažeisdama pagrindinio teisinio saugumo reikalavimo, skirti vienkartines ir periodines baudas įmonėms, dėl kurių vykdoma Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymo procedūra.

39 Šiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalis nenumato senaties taisyklių, susijusių su nacionalinių konkurencijos institucijų įgaliojimais skirti nuobaudas.

40 Šiuo atveju pagrindinė byla yra susijusi su senaties taisyklėmis, taikomomis tokiai nacionalinei konkurencijos priežiūros institucijai, kuri įgaliota skirti nuobaudas už, be kita ko, Sąjungos konkurencijos teisės normų pažeidimą, todėl šioje byloje Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalis netaikytina.

41 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad nacionaliniai teismai neprivalo taikyti Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies nacionalinės konkurencijos institucijos įgaliojimų skirti nuobaudas už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus senaties terminui.

Dėl antrojo klausimo

42 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 4 straipsnio 3 dalis ir SESV 101 straipsnis, siejami su veiksmingumo principu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip juos aiškina kompetentingi nacionaliniai teismai, pagal kuriuos nacionalinės konkurencijos institucijos priimtas sprendimas pradėti tyrimą dėl Sąjungos konkurencijos teisės normų pažeidimo yra paskutinis šios institucijos veiksmas, galintis nutraukti jos įgaliojimams skirti nuobaudas taikomą senaties terminą, ir panaikina galimybę šį terminą nutraukti vėlesniu su tyrimu arba teisminiu nagrinėjimu susijusiu veiksmu.

43 Pirmiausia pažymėtina, kad nei ESS nuostatose konkurencijos srityje, nei, kaip matyti iš atsakymo į pirmąjį prejudicinį klausimą, Reglamento Nr. 1/2003 nuostatose nenumatytos nacionalinių konkurencijos institucijų nuobaudų skyrimo senaties taisyklės nei pagal Sąjungos, nei pagal jų nacionalinę teisę.

44 Be to, Reglamento Nr. 1/2003 35 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad kiekviena valstybė narė turi imtis priemonių, būtinų įgalioti nacionalines konkurencijos institucijas taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius.

45 Taigi, nesant privalomų Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, nacionalinių konkurencijos priežiūros institucijų nuobaudų skyrimo srityje valstybės narės turi nustatyti ir taikyti nacionalines senaties terminus, įskaitant jų sustabdymo ir (arba) nutraukimo tvarką, reglamentuojančias taisykles (pagal analogiją žr. 2011 m. birželio 14 d. Sprendimo *Pfleiderer*, C-360/09, EU:C:2011:389, 23 punktą).

46 Vis dėlto, kaip generalinis advokatas pažymėjo išvados 49 punkte, nors šių taisyklių nustatymas ir taikymas priklauso valstybių narių kompetencijai, įgyvendindamos šią kompetenciją jos turi laikytis Sąjungos teisės, visų pirma veiksmingumo principo. Konkrečiau kalbant, jos neturi padaryti neįmanomą arba pernelyg sudėtingą Sąjungos teisės įgyvendinimą ir būtent konkurencijos teisės srityje jos turi užtikrinti, kad jų nustatomos ar taikomos taisyklės nepakenktų veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių taikymui (šiuo klausimu žr. 2011 m. birželio 14 d. Sprendimo *Pfleiderer*, C-360/09,

EU:C:2011:389, 24 punktą). Iš tiesų pagal Reglamento Nr. 1/2003 35 straipsnio 1 dalį paskirtos institucijos, saugodamos bendrąjį interesą, turi užtikrinti veiksmingą šių straipsnių taikymą (2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *VEBIC*, C-439/08, EU:C:2010:739, 56 punktas).

47 Be to, pažymėtina, kad pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį valstybės narės savo nacionalinės teisės aktuose neturi daryti žalos visiškam ir vienodam Sąjungos teisės taikymui ir nepriimti arba nepalikti galioti įstatymų bei kitų teisės aktų, galinčių panaikinti įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių veiksmingumą (šiuo klausimu žr. 1992 m. kovo 19 d. Sprendimo *Batista Morais*, C-60/91, EU:C:1992:140, 11 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

48 Tokiomis aplinkybėmis tai, kad, siekdamos užtikrinti teisinį saugumą, nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos nustato protingus senaties terminus nuobaudų skyrimo srityje, kuriais apsaugo ir atitinkamas įmones, ir šias institucijas, yra suderinama su Sąjungos teise. Iš tiesų, tokie terminai neturi padaryti Sąjungos teisės įgyvendinimo neįmanomo arba pernelyg sudėtingo (pagal analogiją žr. 2016 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Stadt Wiener Neustadt*, C-348/15, EU:C:2016:882, 41 punktą).

49 Taigi nacionalinės taisyklės, kuriomis nustatomi senaties terminai, turi būti parengtos taip, kad būtų užtikrinta pusiausvyra tarp, pirma, tikslų garantuoti teisinį saugumą ir užtikrinti bylų išnagrinėjimą per protingą terminą, kaip Sąjungos teisės bendrųjų principų, ir, antra, SESV 101 ir 102 straipsnių realaus ir veiksmingo įgyvendinimo, kad būtų laikomasi viešojo intereso, kuriuo siekiama užtikrinti, kad vidaus rinkos veikimas nebūtų iškreiptas konkurenciją ribojančiais susitarimais ar veiksmais.

50 Siekiant nustatyti, ar nacionalinė senaties terminų skaičiavimo tvarka nustato tokią pusiausvyrą, reikia atsižvelgti į visus šios senaties terminų skaičiavimo tvarkos elementus (pagal analogiją žr. 2019 m. kovo 28 d. Sprendimo *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 45 punktą), tarp kurių, be kita ko, gali būti data, kurią senaties terminas prasideda, šio termino trukmė ir jo sustabdymo ar nutraukimo taisyklės.

51 Svarbu taip pat atsižvelgti į konkurencijos bylų ypatumus ir ypač į aplinkybę, kad šiose bylose iš principo reikia atlikti sudėtingą faktinę ir ekonominę analizę (pagal analogiją žr. 2019 m. kovo 28 d. Sprendimo *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 46 punktą).

52 Todėl nacionalinės teisės aktai, kuriais nustatoma senaties termino skaičiavimo pradžios data, šio termino trukmė ir jo sustabdymo ar nutraukimo tvarka, turi būti pritaikyti prie konkurencijos teisės ypatumų ir šios teisės taisyklių įgyvendinimo tikslų atsižvelgiant į atitinkamus asmenis, kad nebūtų visiškai panaikintas Sąjungos konkurencijos teisės normų veiksmingumas (pagal analogiją žr. 2019 m. kovo 28 d. Sprendimo *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 47 punktą).

53 Dėl nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos, kuri dėl su ja susijusių priežasčių sistemingai kliudo skirti veiksmingas ir atgrasomąsias nuobaudas už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, šios teisės taisyklių taikymas tampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (pagal analogiją žr. 2019 m. sausio 17 d. Sprendimo *Dzivev ir kt.*, C-310/16, EU:C:2019:30, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

54 Šiuo atveju pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad: nuobaudų už konkurencijos teisės pažeidimus skyrimo senaties terminas yra penkeri metai; šis terminas skaičiuojamas nuo pažeidimo nutraukimo dienos; jis gali būti nutrauktas dėl tam tikrų nacionalinės konkurencijos institucijos veiksmų; senaties terminas baigiasi ne vėliau kaip dieną, kurią baigiasi dvigubas už atitinkamą pažeidimą taikomas senaties terminas, kai nuobauda nebuvo paskirta.

55 Be to, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal siaurą nacionalinės teisės normų, reglamentavusių senaties terminus tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, aiškinimą, kurio laikomasi dalyje nacionalinės jurisprudencijos ir visų pirma kurio laikosi *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) šioje pagrindinėje byloje, sprendimas pradėti

tyrimą siekiant ištirti ar patraukti atsakomybėn už konkurencijos teisės normų pažeidimą yra galutinis nacionalinės konkurencijos institucijos veiksmas, galintis nutraukti jos įgaliojimams skirti nuobaudą taikomą senaties terminą, ir jokie vėlesni veiksmai, kurių imamasi dėl pažeidimo tyrimo ar teisminio nagrinėjimo, negali nutraukti šio termino, net jeigu jie sudarytų svarbius tyrimo etapus ir liudytų apie šios institucijos ketinimą patraukti atsakomybėn už šį pažeidimą.

56 Toks siauras nacionalinės teisės aktų aiškinimas, pagal kurį visiškai draudžiama nutraukti senaties terminą veiksmais, kurių buvo imtasi vėliau atliekant tyrimą, gali sutrukdyti nacionalinėms konkurencijos priežiūros institucijoms veiksmingai vykdyti Sąjungos konkurencijos teisės normas, nes toks aiškinimas gali kelti nuolatinį pavojų, jog už veiksmus, kuriais padaromi tokie šios teisės pažeidimai, nebus baudžiama. Šiuo klausimu primintina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 51 punkte, su Sąjungos konkurencijos teise susijusiose bylose iš principo reikia atlikti sudėtingą faktinę ir ekonominę analizę. Daugeliu labai sudėtingų atvejų tokie veiksmai, kurie neišvengiamai prailgina proceso trukmę, gali pasirodyti būtini.

57 Atsižvelgdamas į veiksmingumo principą nacionalinis teismas turi patikrinti, ar dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos aiškinimo, nurodyto šio sprendimo 55 punkte, atsižvelgiant į visus pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos elementus, nuolat kyla pavojus, jog už veiksmus, kuriais padaromi tokie pažeidimai, nebus baudžiama.

58 Jeigu paaiškėtų, kad taip yra, iš principo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nelaukdamas, kol nagrinėjamos nacionalinės teisės normos bus iš dalies pakeistos teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis, turi užtikrinti visišką šio sprendimo 47 punkte minėtų pareigų veiksmingumą ir aiškinti šias teisės normas kuo labiau atsižvelgdamas į Sąjungos teisę, pirmiausia konkurencijos srityje, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas šio sprendimo 56 punkte, arba prireikus atsisakyti jas taikyti (pagal analogiją šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 66 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

59 Šiuo atveju, nors iš dalies pakeistame Konkurencijos įstatyme nuo šiol numatyta, kad kiekviena priemonė, kurios Konkurencijos taryba imasi siekdama atlikti pirminį patikrinimą arba pradėti tyrimą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, nutraukia senaties terminus, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šis įstatymas laiko atžvilgiu netaikomas pagrindinėje byloje, o joje ir toliau taikomas Konkurencijos įstatymas.

60 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgdamas į nacionalinės teisės visumą ir taikydamas šioje teisėje pripažintus aiškinimo metodus, pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalines nuostatas nacionalinis teismas turi aiškinti kuo labiau atsižvelgdamas į Sąjungos teisę ir, konkrečiau kalbant, į SESV 101 straipsnio tekstą ir tikslą (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 11 d. Sprendimo *ITC*, C-208/05, EU:C:2007:16, 68 punktą ir 2016 m. liepos 13 d. Sprendimo *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, 43 punktą).

61 Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas, pagal kurį nacionaliniai teismai nacionalinę teisę turi aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus, pagrįstas pačia Sutarčių sistema, nes sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal jiems suteiktą jurisdikciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *A. K. ir kt.* (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas), C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 159 punktas).

62 Atsižvelgiant į tai, Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas turi tam tikras ribas. Nacionalinio teismo pareigą remtis Sąjungos teisės turiniu aiškinant ir taikant atitinkamas nacionalinės teisės normas riboja bendrieji teisės principai, įskaitant teisinio saugumo principą, ir ši pareiga negali būti pagrindas nacionalinę teisę aiškinti *contra legem* (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 13 d. Sprendimo *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

63 Klausimas, ar nacionalinės teisės nuostata, kiek ji prieštarauja Sąjungos teisei, turi būti netaikoma, kyla, tik jei šios nuostatos neįmanoma išaiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Smith*, C-122/17, EU:C:2018:631, 41 punktas).

64 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad toks aiškinimas atrodo įmanomas, tačiau tai turi galutinai patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Iš tiesų, kadangi, kaip pažymėta šio sprendimo 24 punkte, šis teismas nurodė, kad nacionaliniu lygmeniu yra dvi jurisprudencijos kryptys: pirmoji – remianti siaurą nacionalinių normų, reglamentuojančių senaties terminus, aiškinimą, antroji – pirmenybę teikianti plačiam minėtų normų aiškinimui, darytina išvada, kad šis teismas turi pakankamai didelę diskreciją aiškindamas pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės nuostatas.

65 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: ESS 4 straipsnio 3 dalis ir SESV 101 straipsnis, siejami su veiksmingumo principu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, kaip juos aiškina nacionaliniai teismai, nacionalinės konkurencijos institucijos priimtas sprendimas pradėti tyrimą dėl Sąjungos konkurencijos teisės normų pažeidimo yra paskutinis šios institucijos veiksmas, galintis nutraukti jos įgaliojimams skirti nuobaudas taikomą senaties terminą, ir panaikina galimybę šį terminą nutraukti vėlesniu su tyrimu arba teisminiu nagrinėjimu susijusiu veiksmu, kai, atsižvelgiant į visus byloje nagrinėjamos nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos elementus, paaiškėja, kad tokios galimybės panaikinimas kelia pavojų, jog už veiksmus, kuriais padaromi tokie pažeidimai, nebus baudžiama; tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad nacionaliniai teismai neprivalo taikyti 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo 25 straipsnio 3 dalies nacionalinės konkurencijos institucijos įgaliojimų skirti nuobaudas už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus senaties terminui.**

2. **ESS 4 straipsnio 3 dalis ir SESV 101 straipsnis, siejami su veiksmingumo principu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, kaip juos aiškina nacionaliniai teismai, nacionalinės konkurencijos institucijos priimtas sprendimas pradėti tyrimą dėl Sąjungos konkurencijos teisės normų pažeidimo yra paskutinis šios institucijos veiksmas, galintis nutraukti jos įgaliojimams skirti nuobaudas taikomą senaties terminą, ir panaikina galimybę šį terminą nutraukti vėlesniu su tyrimu arba teisminiu nagrinėjimu susijusiu veiksmu, kai, atsižvelgiant į visus šioje byloje nagrinėjamos nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos elementus, paaiškėja, kad tokios galimybės panaikinimas kelia pavojų, jog už veiksmus, kuriais padaromi tokie pažeidimai, nebus baudžiama; tai turi patikrinti nacionalinis teismas.**

Parašai.